

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych
ustaw
(druk nr 431)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Uchwalona przez Sejm w dniu 23 stycznia 2009 r. ustawa o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw wprowadza szereg zmian w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Do najważniejszych należą:

- 1) przekazywanie przez jednostki samorządu szkół i placówek oświatowych osobom fizycznym i prawnym (art. 1 pkt 4 lit. c).

Ustawa wprowadza zasadę zgodnie z którą, w przypadkach kiedy jednostka samorządu terytorialnego nie chce likwidować szkoły lub placówki może ją przekazać do prowadzenia innemu podmiotowi gwarantującemu właściwe wykonywanie zadań organu prowadzącego tj. osobie prawnej niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej w drodze umowy. Ustawa określa elementy tej umowy. Do przekazania szkoły lub placówki w tym trybie nie mają zastosowania przepisy dotyczących jej likwidacji. Przekazana szkoła lub placówka zachowuje status szkoły lub placówki publicznej, zmianie uległa natomiast forma organizacyjno-prawna. Szkoła lub placówka traci formę jednostki budżetowej lub zakładu budżetowego, a zasady prowadzenia przez nią gospodarki finansowej określa nowy organ prowadzący na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy o systemie oświaty.

W celu zabezpieczenia ciągłości funkcjonowania takiej szkoły lub placówki, od dnia przekazania określonego w porozumieniu będzie ona otrzymywać odpowiednie dotacje. Nowy organ prowadzący chcący odstąpić od zamiaru prowadzenia szkoły lub placówki,

nie ma prawa jej zlikwidować, zaś jednostka samorządu terytorialnego, na jego wniosek, ma ją obowiązek przejąć z powrotem do prowadzenia;

2) ograniczenie uprawnień nadzorczych kuratora oświaty.

Z uwagi na cel nowelizacji polegający na dążeniu do poprawy jakości kształcenia w ustawie proponuje się ograniczenie i odbiurokratyzowanie zadań kuratora oświaty. Celowi temu służyć ma odstąpienie od konieczności uzyskania opinii kuratora między innymi w sprawach:

- arkuszy organizacji publicznych szkół i placówek,
- planów pracy placówek doskonalenia nauczycieli,
- zakładania przez gminy i powiaty, w ramach zadań własnych, publicznych placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli, zakładów kształcenia nauczycieli oraz zakładania szkoły publicznej przez osobę prawną lub fizyczną inną niż jednostka samorządu terytorialnego,
- łączenia szkół i placówek w zespół oraz rozwiązywania zespołów z wyjątkiem łączenia szkoły podstawowej z gimnazjum,
- ustalania przez jednostki samorządu terytorialnego sieci szkół, likwidacji szkoły prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, likwidacji profili kształcenia ogólnozawodowego lub zawodu w jakim szkoła kształci oraz przeniesienia kształcenia w określonym zawodzie do innej szkoły lub placówki;

3) zmiana definicji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego (art. 1 pkt 2 lit. b i lit. c).

Zgodnie z ustawą podstawa programowa wychowania przedszkolnego lub podstawa programowa kształcenia ogólnego to obowiązkowe zestawy celów i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego, oraz zadania wychowawcze szkoły, uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego i programach nauczania oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych;

4) tworzenie oddziałów międzynarodowych w szkołach oraz wspieranie integracji cudzoziemców w polskim systemie oświaty (art. 1 pkt 9),

Ustawa wprowadza definicję oddziału międzynarodowego. W takim oddziale będą mogły kształcić się zarówno dzieci cudzoziemców, jak i obywateli polskich realizujące w nim obowiązek szkolny i nauki. Nauczanie w tych oddziałach będzie zgodne z programem ustalonym przez zagraniczną instytucję edukacyjną. Uczniowie oddziału międzynarodowego, będący obywatelami polskimi, będą mieli obowiązek nauki języka polskiego oraz historii i geografii Polski zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego. Uczniom oddziału międzynarodowego, niebędącym obywatelami polskimi, szkoła zapewni naukę języka polskiego jako języka obcego. Uczniowie uczęszczający do takich oddziałów będą mieli możliwość przejścia na każdym etapie kształcenia do polskiego systemu edukacji.

Organ prowadzący szkołę będzie musiał wystąpić o zgodę na utworzenie takiego oddziału do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (art. 7 a. ust. 2 ustawy nowelizowanej). Jednym z warunków otrzymania zgody jest opinia kuratora oświaty.

Warunkiem koniecznym do uzyskania zezwolenia na utworzenie oddziału międzynarodowego w szkole podstawowej lub gimnazjum jest określenie programu nauczania ustalonego przez zagraniczną instytucję edukacyjną, który ma być realizowany w tym oddziale, w taki sposób aby umożliwiał uzyskanie przez uczniów wiadomości i umiejętności pozwalających im na przystąpienie odpowiednio do sprawdzianu po szkole podstawowej i egzaminu po gimnazjum;

5) odbywanie obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego także w innych formach wychowania przedszkolnego (art. 1 pkt 15 lit. b).

Proponowana zmiana art. 14 ust. 3 czyni inne formy wychowania przedszkolnego trzecią, równorzędną formą odbywania obowiązkowego, rocznego wychowania przedszkolnego.

Niezależnie od formy w jakiej jest realizowane wychowanie przedszkolne, musi być zrealizowana cała podstawa programowa. Podmioty prowadzące inne formy wychowania przedszkolnego działające przed dniem wejścia w życie ustawy będą obowiązane w terminie sześciu miesięcy dostosować zasady działania innych form do wymogów w zakresie realizacji całej podstawy programowej;

6) obniżenie wieku odbywania obowiązków przedszkolnego i szkolnego (art. 1 pkt 15 i pkt 19).

Ustawa wprowadza obowiązkowe przygotowanie przedszkolne dla dzieci 5 – letnich. Proces ten został rozłożony w czasie. Ustawa określa harmonogram wprowadzania zmian w tym zakresie (art. 9 i art. 10 ustawy). Roczne przygotowanie przedszkole będzie mogło być realizowane w przedszkolu, oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego i rozpocznie się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 5 lat.

Proces obniżania wieku w którym dziecko ma obowiązek szkolny również rozłożony jest na kilka lat. Od 1 września 2009 r. obowiązkiem szkolnym zostaną objęte dzieci siedmioletnie urodzone w 2002 r. i 6-latki urodzone między 1 stycznia a 30 kwietnia 2003 r. Od 1 września 2010 r. naukę podejmą dzieci siedmioletnie urodzone po 1 maja 2003 r. i 6-latki urodzone między 1 stycznia a 31 sierpnia 2004 r. Od 1 września 2011 r. do szkoły pójdą 7-latki urodzone po 1 września 2004 r. i 6-latki urodzone w 2005 r. W latach 2009-2011 rodzice będą mogli na swój wniosek odroczyć lub przyspieszyć o jeden rok rozpoczęcie spełniania obowiązku szkolnego. Od 1 września 2012 r. wszystkie 6-latki będą objęte obowiązkiem szkolnym;

7) doprecyzowanie regulacji dotyczącej nauczania domowego (art. 1 pkt 21 lit. e i lit. f).

Zmiany te dają prawo do wydawania zgody na spełnianie obowiązków przedszkolnego i szkolnego poza przedszkolem lub szkołą także niepublicznym przedszkolom i szkołom. Ustawa precyzuje warunki dotyczące uzyskania przez rodziców zgody na taką formę kształcenia, co eliminuje ryzyko uznaniowości decyzji dyrektora szkoły w tej sprawie;

8) zwolnienie nieruchomości szkolnych z podatków i opłat (art. 1 pkt 37 i pkt 38 lit. i).

Na podstawie ustawy publiczne szkoły, placówki, a także inne formy wychowania przedszkolnego, zakłady kształcenia nauczycieli, placówki doskonalenia nauczycieli i kolegia pracowników służb społecznych oraz prowadzące je organy będą zwolnione z opłat z tytułu trwałego zarządu, użytkowania i użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, zajętych na działalność oświatową. Ustawa wprowadza również dla tych podmiotów zwolnienie z podatku od nieruchomości, podatku leśnego i podatku rolnego w zakresie nieruchomości zajętych na działalność oświatową, na zasadach określonych w

odrębnych ustawach. Zwolnienia z podatków i opłat, o których mowa wyżej będą miały zastosowanie do niepublicznych szkół, placówek, a także innych form wychowania przedszkolnego, zakładów kształcenia nauczycieli, placówek doskonalenia nauczycieli i kolegiów pracowników służb społecznych oraz organów je prowadzących.

W obecnym stanie prawnym na podstawie art. 81 i art. 90 ust. 7 ustawy o systemie oświaty tylko szkoły i placówki publiczne i niepubliczne oraz organy je prowadzące są zwolnione z podatków oraz opłat z tytułu trwałego zarządu, użytkowania i użytkowania wieczystego nieruchomości szkolnych, z tym że w zakresie zwolnień od podatku od nieruchomości, podatku rolnego i podatku leśnego, przepis art. 81 ustawy odsyła do odrębnych ustaw regulujących te kwestie.

Ustawa dokonuje również zmiany innych ustaw:

- ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,
- ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela,
- ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym,
- ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych,
- ustawy z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym,
- ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawy z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Zmiany te mają charakter wyłącznie dostosowujący.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Uchwalona przez Sejm na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 2009 r. ustawa jest wynikiem prac nad dwoma projektami ustaw: obywatelskim projektem ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (druk sejmowy nr 605) oraz rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1343).

Prace nad ustawą prowadziła Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. Ustawa w swoim kształcie zawiera założenia projektu rządowego, który konsumował postulaty określone w projekcie obywatelskim co do obniżenia wieku dzieci objętych obowiązkiem przygotowania przedszkolnego i szkolnego.

W drugim czytaniu zgłoszono poprawki. Sejm przyjął między innymi poprawkę zmierzającą do tego, aby jednostka samorządu terytorialnego mogła przekazać do prowadzenia w drodze umowy szkołę, jeśli liczy ona nie więcej niż 70 uczniów a kurator oświaty wystawi opinię pozytywną (art. 1 pkt 4 lit. c).

Sejm uznał też za właściwe przyjęcie poprawki określającej, że nauczyciel będzie mógł złożyć oświadczenie o odmowie przejścia do szkoły lub placówki publicznej przejmowanej do prowadzenia w terminie 3 miesięcy od uzyskania informacji w tej sprawie (art. 1 pkt 4 lit. c).

Sejm zdecydował również, że szkołą lub placówką będzie mogła również kierować osoba niebędąca nauczycielem, powołana na stanowisko dyrektora przez organ prowadzący, ale po zasięgnięciu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny (art. 1 pkt 29).

Posłowie zdecydowali, że szkoła lub placówka publiczna prowadzona przez jednostkę samorządu terytorialnego będzie mogła być zlikwidowana po zasięgnięciu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a szkoła lub placówka publiczna prowadzona przez inną osobę prawną lub fizyczną – za zgodą organu, który udzielił zezwolenia na jej założenie (art. 1 pkt 34 lit. b).

III. Uwagi szczegółowe

1. w art. 1 w pkt 16 w lit. d drobnej poprawki redakcyjnej wymaga dodawany ust. 6a. poprzez zastosowanie rzeczownika w odpowiedniej liczbie i przypadku.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 16 w lit. d, w ust. 6a wyraz "nauczyciela" zastępuje się wyrazem "nauczyciele";

2. Rozważenia wymaga zmiana ust. 8 w art. 36a nowelizowanej ustawy.

W art. 36a ust. 6 nowelizowanej ustawy zaproponowano, aby w skład komisji powołanej do przeprowadzenia konkursu na stanowisko dyrektora szkoły wchodziło: trzech przedstawicieli organu prowadzącego, dwóch przedstawicieli organu sprawującego nadzór pedagogiczny, po jednym przedstawicielu rady pedagogicznej, rady rodziców i zakładowych komisji związkowych.

Łączna liczba przedstawicieli organu prowadzącego nadzór i organu sprawującego nadzór pedagogiczny **nie może być mniejsza** niż łączna liczba przedstawicieli rady pedagogicznej, rady rodziców i zakładowych organizacji związkowych (art. 36a ust. 7).

Oznacza to, że łączna liczba przedstawicieli organu prowadzącego nadzór i organu sprawującego nadzór pedagogiczny **może być równa lub większa** niż liczba przedstawicieli rady pedagogicznej, rady rodziców i zakładowych organizacji związkowych.

W stosunku do tej regulacji ustawodawca nie zachował konsekwencji w ust. 8, określając zasadę zgodnie z którą, w przypadku gdyby w składzie komisji konkursowej liczba przedstawicieli organów nadzoru była mniejsza niż liczba przedstawicieli rady pedagogicznej, rady rodziców i zakładowych organizacji związkowych to liczbę tę zwiększa się proporcjonalnie tak, aby łączna liczba była większa niż liczba przedstawicieli rady pedagogicznej, rady rodziców i zakładowych organizacji związkowych co stoi w sprzeczności z wcześniej określoną zasadą w ust.7.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 30, w art. 36a w ust. 8 wyrazy "*liczba była większa*" zastępuje się wyrazami "*liczba była równa albo większa*";

3) osobą małoletnią jest zgodnie z art. 10 Kodeksu cywilnego osoba która nie uzyskała pełnoletności. Osoba fizyczna osiąga pełnoletność z chwilą ukończenia 18 lat albo przez zawarcie małżeństwa. Wobec powyższego użycie w art. 94a ust. 2a pkt 2 nowelizowanej ustawy określenia "*małoletnie dzieci tych osób niepozostające w związku małżeńskim*" należy uznać za nieprawidłowe, bowiem nie jest w prawie polskim małoletnim ten kto przed ukończeniem 18 roku życia zawarł związek małżeński.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 40 w lit. b, w ust. 2a w pkt 2 skreśla się wyrazy "*niepozostające w związku małżeńskim*";

Aldona Figura

Legislator